

WSOY

KAIKKI

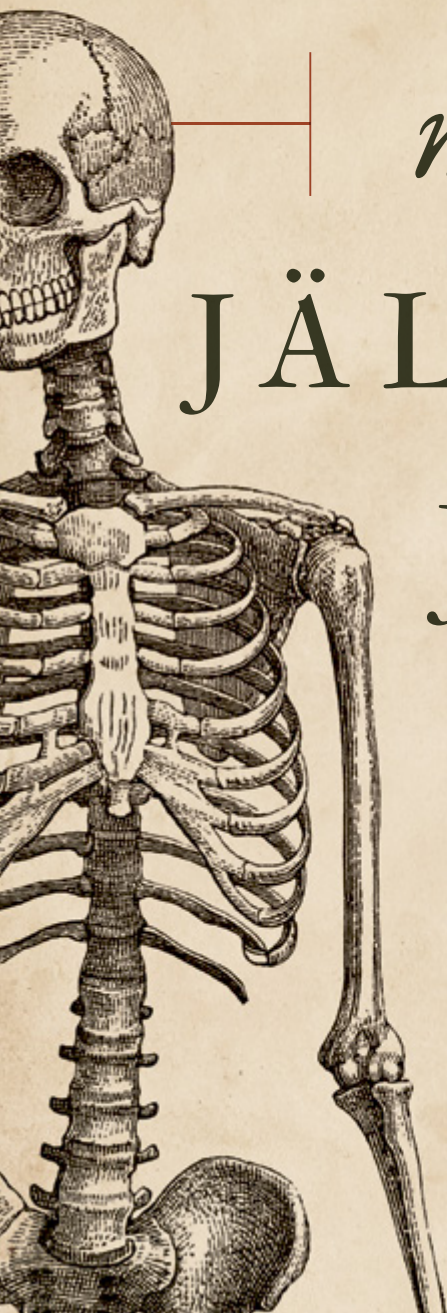
mitä

JÄLJELLE

JÄÄ

OIKEUS-
ANTROPOLOGIN
ELÄMÄ
KUOLEMAN
PARISSA

SUE BLACK

SUE BLACK

KAIKKI

mitä

JÄLJELLE

JÄÄ

Suomentanut Anna Kangasmaa

WSOY

Englanninkielinen alkuteos
All that remains – a life in death

Copyright © Professor Dame Sue Black 2018

First published in Great Britain in 2018 by Doubleday
an imprint of Transworld Publishers

Professor Dame Sue Black has asserted her right under the Copyright, Designs and Patents Act 1988 to be identified as the author of this work. Every effort has been made to obtain the necessary permissions with reference to copyright material, both illustrative and quoted. We apologize for any omissions in this respect and will be pleased to make the appropriate acknowledgements in any future edition.

Suomenkielinen laitos
© WSOY 2023
Werner Söderström Osakeyhtiö

Suomentanut Anna Kangasmaa
[Hamlet-sitaatti s. 367 suomentanut Paavo Cajander]

ISBN 978-951-0-49583-4
Painettu EU:ssa

Tomille, elämäni rakkaudelle
Ja Bethille, Gracelle ja Annalle – kaikille lempityttärilleni
Kiitos, että teette jokaisesta hetkestäni elämisen arvoisen

Sisällys

Johdanto	9
1 Hiljaiset opettajat	21
2 Solut ja me	39
3 Kuolema perheessä	71
4 Kuolema käy lähellä	89
5 Maasta sinä olet tullut	109
6 Ne luut	133
7 Heitä ei ole unohdettu	159
8 <i>Invenerunt corpus</i> – Ruumis löydetty!	187
9 Silvottu ruumis	219
10 Kosovo	249
11 Kun tapahtuu katastrofi	279
12 Kohtalo, pelot ja fobiat	305
13 Ideaaliratkaisu	337
Epilogi	359
Kiitokset	373
Hakemisto	375

JOHDANTO

*”Ei kuolema ole suurin menetys. Suurin menetys on se,
mikä sisällämme kuolee elämämme aikana.”*

Norman Cousins, politiikan toimittaja (1915–1990)

Kuoleman ja koko siihen liittyvän ylimainostetun sirkkusen taakkana lienee enemmän kliseitä kuin minkään muun ihmiselämän alueen. Kuolema henkilöidään synkäksi kivun ja surun sanansaattajaksi, varjoissa väijyväksi ja saalistavaksi pedoksi, vaaralliseksi varkaaksi yössä. Annamme sille pahaenteisiä ja julmia kutsumanimiä – Viikatemies, Musta enkeli, Kalpea ratsumies – ja kuvaamme sen tummaan, hullulliseen kaapuun pukeutuneeksi kolkoksi luurangoksi, joka kantaa tappavaa viikatetta, jonka on määrä erottaa sielumme ruumiistamme yhdellä kuolettavalla heilautuksella. Toisinaan se leijuu uhkaavasti mustahöyhenisenä aaveena meidän, kyyristelevien uhriensa yllä. Ja vaikka se on feminiini monissa kielissä, joissa substantiiveilla on suku (kuten latinassa, ranskassa, espanjassa, italiassa, puolassa, liettuassa ja muinais-skandinaavissa), se kuvataan usein mieheksi.

Kuolemaan on helppo suhtautua epäystävällisesti, koska siitä on nykymaailmassa tullut vihamielinen muukalainen. Ihmiskunnan valtavista edistysaskelista huolimatta emme ole elämän ja kuoleman välisten moninaisten sidosten ymmärtämisessä yhtään sen pidemmällä kuin satoja vuosia sitten. Jossain mielessä olemmekin siitä perillä jopa huonommin kuin koskaan aiemmin. Tunnumme unohtaneen, kuka kuolema on ja mikä on sen tarkoitus, ja siinä missä esivanhempamme kenties pitivät sitä ystävänä, me olemme päättäneet kohdella sitä ei-toivottuna,

pirullisena vastustajana, jota haluamme vältellä tai jonka haluamme päihittää niin pitkään kuin suinkin mahdollista.

Oletusarvoisesti joko panetellemme kuolemaa tai korotamme sen jumalan asemaan, toisinaan horjumme näiden kahden vaihtoehdon välillä. Valitsimmepa kumman tahansa, emme mielellämme mainitse kuolemaa, jottemme rohkaisisi sitä tulemaan lähemmäs. Elämä on valoisaa, hyvää ja iloista, kuolema on pimeä, paha ja surullinen. Hyvä ja paha, palkinto ja rangaistus, taivas ja helvetti, musta ja valkoinen – (Carl von) Linnén jalanjäljissä kulki luokittelemme elämän ja kuoleman siististi vastakohtikseen ja käperryimme lohdulliseen illuusioomme oikean ja väärän yksiselitteisestä erosta, mikä kenties epäoikeudenmukaisesti karkottaa kuoleman pimeälle puolelle.

Sen vuoksi olemme alkaneet kammota sen läsnäoloa ikään kuin se kantaisi tarttuvaa tautia, peläten, että jos kiinnitämme sen huomion, se saattaa tulla noutamaan meitä ennen kuin olemme lainkaan valmiita lakkaamaan elämästä. Voimme kätkeä pelkomme rehentelemällä uhmakkaasti tai pilkkaamalla kuolemaa siinä toivossa, että onnistuisimme puuduttamaan itsemme sen pistolta. Mutta tiedämme silti, ettei meitä enää naurata, kun olemme listan kärjessä, ja kuolema lopulta kutsuu meitä nimeltä. Niinpä opimme jo varhain suhtautumaan siihen tekopyhästi, ensin pilkkaamme sitä ja yhtäkkiä heittäydymme syvästi kunnioittaviksi. Opimme kokonaisen uuden kielen yrittäessämme hioa tylsiksi sen teräviä reunoja ja turruttaa tuskaa. Puhumme läheisten ”menettämisestä”, kuisimmme ”poistumisesta” ja ilmaiseimme vakavahenkisen kunnioittavasti osanottomme, kun jonkun läheinen on ”poissa”.

En kuitenkaan ”menettänyt” isääni – tiedän täsmälleen, missä hän on. Hänet on haudattu Invernessiin, Tomnahurichin hautausmaan huipulle perheemme hautausurakoitsijan, Bill

Fraserin, toimittamaan viehättävään puiseen laatikkoon, jonka hän kenties olisi kelpuuttanut, vaikka olisikin moittinut sitä liian kalliiksi. Laskimme hänet maahan kaivettuun kuoppaan, missä jo odottivat hänen äitinsä ja isänsä lahoavat arkut, joissa kummassakaan ei enää ole jäljellä muuta kuin luut ja ne vähäiset hampaat, joita heillä vielä kuollessaan oli suussa. Isä ei ole nukkunut pois, hän ei ole lähtenyt eikä kadonnut: hän on kuollut. Parempi onkin, että hän ei ole mennyt minnekään – sehän olisi kovin kiukuttavasti ja ajattelemattomasti tehty. Hänen elämänsä on sammunut, eikä mikään kiertoilmaisujen sanahelinä maailmassa tuo sitä eikä häntä takaisin.

Ankarassa, koruttomassa, skottilaisessa presbyteerisuvus-sani sanotaan asiat niin kuin ne ovat ja myötätuntoa ja tunteellisuutta pidetään usein heikkouden merkkeinä. Sen vesana ajattelen mielelläni, että kasvatukseni on tehnyt minusta käytännöllisen ja paksunahkaisen, realistisen pärjääjän. Minulla ei ole harhakäsityksiä elämän ja kuoleman suhteen, ja pyrin keskustelemaan niistä rehellisesti ja totuudenmukaisesti, mutta se ei tarkoita, etten välittäisi, eikä sitä, että olisin immuuni tuskalle ja surulle tai välinpitämätön toisten kokiessa niitä. Mutta en suhtaudu kuolemaan enkä kuolleisiin itsesäällissä rypevän sentimentaalisesti. Kuten Dundeen yliopiston innoittava kappalaisemme Fiona niin kaunopuheisesti sanoo, turvallisen etäisyyden päästä lausutut lempeät sanat eivät tuo lohtua.

Miksi me sofistikoituneet 2000-luvun ihmiset edelleen haemme suojaa sovinnaisuuden ja kieltämisen turvallisten muurien sisältä sen sijaan, että alkaisimme avautua ajatukselle, ettei kuolema olekaan demoni, jota on niin kovasti pelättävä? Ei kuoleman tarvitse olla karmiva, brutaali tai karkea. Se voi olla hiljainen, rauhallinen ja armollinen. Kenties vastaus piilee siinä, että emme luota kuolemaan, koska emme halua tutustua siihen emmekä eläessämme nähdä vaivaa sen

ymmärtämiseksi. Jos kuitenkin päättäisimme tutustua kuolemaan, saattaisimme oppia hyväksymään sen elämänkulkumme olennaiseksi ja perustavanlaatuiseksi osaksi.

Pidämme syntymää elämän alkuna ja kuolemaa sen luonnollisena loppuna. Mutta entä jos kuolema on vain erilaisen olemassaolon vaiheen alku? Tämä on tietenkin useimpien uskontojen perusta. Opettavathan ne, ettei kuolemaa tule pelätä, koska se on vain portti parempaan elämään tuonpuoleisessa. Tämäntapaiset uskomukset ovat kautta aikain tuoneet monille lohtua, ja kenties yhteiskunnan kasvavan maallistumisen jättämä aukko on elvyttänyt muinaisen, vaistomaisen mutta perusteettoman kuolemaan ja kaikkeen siihen liittyvään kohdistuvan vastenmielisyyden.

Mihin sitten uskomme, elämä ja kuolema ovat kiistatta saman jatkumon erottamattomia osia. Toista ei ole eikä voi olla ilman toista, ja vaikka nykyaikainen lääketiede ponnistellee puuttuakseen tilanteeseen, kuolema ottaa lopulta voiton. Koska emme pysty mitenkään estämään kuolemaa, olisi kenties parempaa ajankäyttöä keskittyä parantamaan syntymän ja kuoleman välistä jaksoa, eli elämää, ja nauttimaan siitä.

Yksi oikeuslääketieteen ja forensisen antropologian perustavanlaatuisimmista eroista liittyykin juuri tähän. Oikeuslääketiede etsii todisteita kuoleman syystä ja kuolintavasta – matkan päätepisteestä – kun forensinen antropologia puolestaan rekonstruoi elämän, kuljetun matkan koko pituudeltaan. Forensisen antropologin tehtävä on yhdistää elämän aikana rakennettu identiteetti niihin ruumiillisen hahmon jäännöksiin, jotka jäävät jäljelle kuolemassa. Siten oikeuslääketiede ja forensinen antropologia ovat kumppaneita niin kuoleman kuin tietenkin myös rikosten alalla.

Britanniassa antropologit, toisin kuin oikeuslääkärit, ovat biologeja eivätkä lääkäreitä, minkä vuoksi heillä ei yleensä

ole tarvittavaa lääketieteellistä koulutusta kuoleman tai sen syyn toteamiseen. Nykyään tieteellisen tiedon alati lisääntyessä oikeuslääkäreiden ei voi olettaa olevan asiantuntijoita kaikessa, joten antropologeilla on tärkeä rooli vakavien, kuolemaan johtaneiden rikosten tutkinnassa. Forensinen antropologi avustaa uhrin henkilöön ja henkilöllisyyteen liittyvien johtolankojen seuraamisessa ja saattaa tukea oikeuslääkäriä kuolinsyyn ja -tavan lopullisessa määrittämisessä. Kumpikin tieteenala täydentää toista tuomalla ruumiinavauspöydälle oman erityisasiantuntemuksensa.

Esimerkiksi yhden ruumiinavauspöydän äärellä kohtasin erään oikeuslääkäriä kanssa pitkälle maatuneet ihmisjäännökset. Kallo oli hajonnut yli neljäkymmenen sirpaleen kasaksi. Lääketieteellisesti pätevänä oikeuslääkäriä tehtävä oli määrittää kuolinsyy, ja hän oli varsin vakuuttunut, että se oli ampumavamma. Mutta hänen oli saatava varmuus. Tarkasteltuaan hopeanharmaalla teräspinnalla lepäävien valkoisten luupirs-taleiden paljoutta turhautuneena hän sanoi: ”En edes kykene tunnistamaan kaikkia noita palasia, joten minun on turha yrittääkään kasata niitä yhteen. Se on sinun hommasi.”

Forensisen antropologin ensimmäinen tehtävä on auttaa määrittämään, kuka vainaja oli eläessään. Oliko hän mies vai nainen? Pitkä vai lyhyt? Vanha vai nuori? Musta vai valkoinen? Löytyykö luurangosta merkkejä vammoista tai taudeista, joita on mahdollista yhdistää hammaslääkäriä tai muun terveydenhuollon potilastietoihin? Saadaanko luiden, hius-ten tai kynsien koostumuksesta irti tietoa, joka voisi kertoa, missä henkilö asui ja minkälaista ruokaa hän söi? Ja esimerkiksi tapauksessani pystyisikö kolmiulotteisen kallopalapelin kokoamalla selvittämään ei vain kuolinsyyn – joka todella osoittautui kallon ampumavammaksi – vaan myös kuolintavan? Keräämällä kaiken tarvittavan tiedon ja kokoamalla

palapelin onnistuimme tunnistamaan nuoren miehen henkilöllisyyden ja vahvistamaan silminnäkijäkertomuksen todistamalla, että luodin sisäänmenoaukko oli kallon takaosassa ja ulostuloaukko otsassa silmien yläpuolella niiden välissä. Kyseessä oli teloitus lähietäisyydeltä. Uhri oli polvillaan, ja aseensa piippu oli painettu kiinni takaraivon ihoon. Vasta viisitoista-vuotiaan pojan ampumisen syy oli hänen uskontonsa.

Toisen esimerkin antropologin ja oikeuslääkärin symbiootisesta suhteesta tarjoaa murheellinen tapaus, jossa nuori mies pahoinpideltiin hengiltä, kun hän yritti puuttua kotinsa lähellä autoa vandalisoivan nuorisojoukon toimiin. Häntä oli potkittu ja lyöty, hän oli saanut useita kallonmurtumia, ja päähän kohdistunut isku oli aiheuttanut kuolettavan vamman. Tällä kertaa uhrin henkilöllisyys oli tiedossa, ja oikeuslääkäri pystyi määrittämään kuolinsyyksi tylpän iskun aiheuttaman vamman, josta seurasi massiivinen, sisäinen verenvuoto. Mutta hän halusi myös selvittää, miten kuolema aiheutettiin ja erityisesti sen, minkälaisella välineellä mies todennäköisimmin surmattiin. Onnistuimme tunnistamaan kaikki sirpaleet ja rekonstruoimaan kallon, jolloin oikeuslääkäri pystyi vahvistamaan, että yksi vasaran tai jonkin samanmuotoisen astalon isku oli aiheuttanut fokaalisen painumismurtuman ja useita säteittäismurtumia, jotka yhdessä johtivat tappavaan kallonsisäiseen verenvuotoon.

Joillakin elämän alun ja lopun etäisyys ehtii kasvaa pitkäksi, jopa yli vuosisadan mittaiseksi, kun taas toisilla, kuten näillä murhan uhreilla, nämä kaksi tapahtumaa sattuvat paljon lähempänä toisiaan. Joskus eroksi jää vain pieni mutta arvokas, ohikiitävä hetki. Forensisen antropologin näkökulmasta pitkä elämä on hyvä asia, sillä mitä pidempi elämä on ollut, sitä enemmän kokemuksen tuomia arpia on kirjoitettu ja varastoitettu ruumiiseen, ja sitä selvempiä ovat niiden jäljet maallisissa jäännöksissä. Tällaisen informaation tulkitseminen on meille

forensisille antropologeille kuin avoimen kirjan lukemista tai peräti sen lataamista muistitikulta.

Monen mielestä pahinta, mitä maallisella seikkailullamme voi tapahtua, on elämän päättyminen lyhyeen. Mutta millä mittapuulla lyhyys määritetään? Epäilemättä mitä pidempään pysymme elossa syntymämme jälkeen, sitä suuremmalla todennäköisyydellä elämämme päättyy pikemminkin ennemmin kuin myöhemmin. Yleensä olemme lähempänä kuolemaa yhdeksänkymmentävuotiaana kuin kaksikymmentävuotiaana. Ja voimme päätellä loogisesti, että emme enää koskaan pääse loitommaksi kuoleman kohtaamista kuin missä olemme juuri tällä hetkellä.

Miksi sitten yllätymme niin kovasti, kun joku kuolee? Maailmassa kuolee yli viisikymmentäviisi miljoonaa ihmistä joka vuosi – kaksi sekunnissa – ja kuolema on ainoa tapahtuma, jonka absoluuttisen varmasti tiedämme meidän kaikkien kokevan. Tieto ei toki vähennä surua ja murhetta, kun se tapahtuu jollekulle läheisellemme, mutta sen vääjäämättömyys edellyttää lähestymistapaa, joka on sekä käytännöllinen että realistinen. Koska emme voi vaikuttaa elämämme syntymiseen, ja loppu on väistämätön, olisi varmaankin syytä keskittyä siihen, mitä pystymme säätelemään, eli odotuksiamme niiden välisestä etäisyydestä. Kenties meidän pitäisi pyrkiä tähän päämäärään mittaamalla, arvostamalla ja juhlistamalla sen merkitystä mieluummin kuin pituutta.

Saatoimme onnistua siinä paremmin entisaikaan, kun kuoleman lykkääminen oli vaikeampaa. Esimerkiksi viktoriaanisena aikana lapsikuolleisuuden ollessa korkea kukaan ei yllättynyt, jos lapsi ei nähnyt yksivuotispäiväänsä. Oli jopa tavallista, että useammalle lapselle perheessä annettiin sama nimi, jotta se jäisi elämään, vaikka lapsi kuolisi. 2000-luvulla pienen vauvan kuolema tuntuu huomattavasti järkyttävämmältä, mutta

ei ole mitään järkeä nostaa odotuksia niin korkealle, että tyrmistymme, kun joku kuolee yhdeksänkymmenen yhdeksän vuoden iässä.

Yhteiskunnan odotukset muodostavat taistelukentän jokaiselle lääketieteelliselle asiantuntijalle, joka yrittää pakottaa kuoleman vetäytymään. Parhaimmillaankin he voivat vain hankkia lisää aikaa ja hiukan venyttää kuolevaisten elämän alku- ja päätepisteen välimatkaa. Vaikka he häviävät taistelun väijäämättä, heidän ei tietenkään pidä luovuttaa, eivätkä he niin teekään – elämää pidennetään maailman sairaaloissa ja klinikoilla joka päivä. Mutta realistisesti arvioituna jotkin lääketieteellisistä saavutuksista vastaavat korkeintaan teloituksen täytäntöönpanon lykkäämistä. Kuolema tulee, jos ei tänään, niin kenties huomenna.

Eri yhteiskunnissa on vuosisatojen saatossa kirjattu ja mitattu elinajanodotetta, jolla tarkoitetaan tilastollisesti todennäköisintä kuolinikää – tai positiivisemmin ilmaistuna elinajan todennäköistä pituutta. Elinaikataulukot ovat mielenkiintoisia ja hyödyllisiä työkaluja, mutta siinä mielessä vaarallisia, että ne luovat odotuksia asettamalla kriteerin, johon jotkut meistä eivät yllä ja jonka toiset puolestaan ylittävät. Ei ole mitään keinoa tietää ennalta, tuleeko meistä normit täyttävä keskiarvo-Matti tai -Liisa vai poikkeama elämän kellokäyrän jommassakummassa päässä.

Ja jos huomaamme olevamme käyrän ulkopuolella, otamme tilanteen henkilökohtaisesti. Jos ylitämme elinajanodotteemme, olemme ylpeitä, koska meistä tuntuu, että olemme jotenkin onnistuneet huijaamaan kohtaloa. Ja jos emme saavuta odotettavissa olevaa ikäämme, jälkeemme jäävät saattavat kokea raivoa, katkeruutta tai turhautumista ajatellen, että heidän rakkaalta läheiseltään on riistetty elämä. Mutta todellisuudessa kyse on vain elämän kellokäyrän luonteesta. Normi

on vain normi, ja useimmat sijoittuvat jonnekin sen ulkopuolelle. On epäreilua ottaa syntipukiksi kuolema ja syyttää sitä julmaksi varkaaksi, kun se ei ole tehnyt muuta kuin alati rehellisesti tuonut esille, että elämän pituus voi olla mikä tahansa inhimillisten mahdollisuuksien rajoissa.

Todistetusti pisimpään elänyt ihminen on ollut ranskalainen Jeanne Calment, joka oli 122 vuoden ja 164 päivän ikäinen kuollessaan vuonna 1997. Äitini syntymävuonna 1930 naisten elinajanodote oli kuusikymmentäkolme vuotta, joten kuollessaan seitsemänkymmentäseitsemänvuotiaana hän oli ylittänyt normin neljällätoista vuodella. Isoäitini pärjasi sitäkin paremmin. Kun hän syntyi vuonna 1898, elinajanodote oli vain viisikymmentäkaksi vuotta. Hän eli seitsemänkymmentäkahdeksanvuotiaaksi ohittaen sen aikaisen keskiarvon kahdellakymmenelläkuudella vuodella, mikä varmaankin osin heijasteli lääketieteen ottamia huimia edistysaskeleita hänen elinaikanaan – tupakointi koitui kuitenkin lopulta vahingoksi. Kun minä saavuin maailmaan vuonna 1961, ennusteena oli seitsemänkymmenen neljän vuoden pituinen elämä. Sen mukaan minulla olisi enää noin seitsemäntoista vuotta jäljellä. Herranen aika, miten nopeasti tähän on tultu! Kuitenkin nykyisen ikäni ja elämäntapojeni perusteella voin realistisesti odottaa eläväni kahdeksankymmentäviisivuotiaaksi, joten minulla saattaa vielä olla elämää edessäni kaksikymmentäyhdeksän vuotta ja risat. Puuh.

Minulle on siis elämäni aikana karttunut yksitoista lisävuotta odotettavaksi. Eikö ole mahtavaa? No ei oikeastaan. En saanut noita lisävuosia kaksikymmentävuotiaana tai edes neljäkymmentävuotiaana. Vaan jos ne minulle suodaan, se tapahtuu sitten, kun olen seitsemänkymmentäneljä. Olisipa mahdollista, että saisimme enemmän aikaa parhaassa iässäamme, kun nuorina tuhlaamme nuoruuttamme.

Syntymässä laskettu elinajanodote on vähitellen tarkentunut, ja nykyisin tiedetään, että seuraavissa kahdessa sukupolvessa, lasteni ja lastenlasteni ikäluokissa, sadan vuoden iän saavuttaa useampi kuin koskaan aikaisemmin ihmiskunnan historiassa. Lajimme maksimielinikä ei kuitenkaan ole kasvamassa. Dramaattinen muutos on tapahtumassa siinä, minkä ikäisinä keskimäärin kuolemme, ja sen vuoksi kellokäyrän oikeanpuoleiseen päähän sijoittuu yksilöitä entistä enemmän. Toisin sanoen olemme muuttamassa väestön ikärakennetta. Ikääntyneen väestön kasvusta seuranneet terveys- ja sosiaalihuollon nopeasti laajenevat ongelmat ovat alkaneet antaa meille esimakua muutoksen vaikutuksista yhteiskuntaan.

Vaikka pidempi elämä on enimmäkseen ilonaihe, pohdin toisinaan, mitä saavutamme pyrkimällä hinnalla millä hyvänsä pysymään elossa mahdollisimman pitkään. Teemmekö oikeastaan muuta kuin pitkitämme kuolemaa? Siinä missä elinajanodote saattaa vaihdella, kuoleman odote pysyy samana. Jos ikinä onnistumme oikeasti voittamaan kuoleman, ihmis- kunta ja planeettamme olisivat todellisissa vaikeuksissa.

Työskennellessäni päivittäin kuoleman rinnalla olen oppinut kunnioittamaan sitä. Se ei ole antanut minulle mitään perustetta pelätä läsnäoloaan tai työtään. Arvelen ymmärtäväni sitä suhteellisen hyvin, koska käytämme vuoropuhelussamme suoraa, selvää ja yksinkertaista kieltä. Kun se on tehnyt työnsä, minä pääsen tekemään omani, ja kiitos sen olen saanut nauttia pitkästä, tuotteliaasta ja mielenkiintoisesta urasta.

Tämä kirja ei ole tavanomainen kuolemaa käsittelevä tutkielma. Siinä ei kuljeta korkealentoisten akateemisten teorioiden tai erikoislaatuisten paikallisten variaatioiden tarkastelun kulunutta polkua eikä tarjoilla lämpimiä latteuksia. Sen sijaan tarkoitukseni on yksinkertaisesti tutkia kuoleman eri kasvoja sellaisina kuin olen ne nähnyt, näkökulmia, joita se

on minulle avannut, ja sitä, jonka se lopulta paljastaa minulle joskus seuraavan noin kolmenkymmenen vuoden aikana, jos se vielä päättää säästää minut niin kauan. Ja kuten forensinen antropologiakin, joka kuoleman kautta rakentaa eletyn elämän tarinan, kirja käsittelee elämää siinä missä kuolemaakin – jatkumon kahta erottamatonta osaa.

Vastineeksi pyydän lukijalta vain yhtä: aseta hetkeksi syrjään kuolemaa koskevat ennakkokäsityksesi, mahdollinen epäluulo, pelko ja inho. Silloin saatat kenties vähitellen nähdä sen minun tavallani. Saatat jopa lämmetä sen kumppanuudelle, oppia tuntemaan sen hiukan paremmin ja lakata pelkäämästä sitä. Kokemukseni mukaan se on niin mukansatempaavaa kuin kiehtovaakin seuraa. Sen kanssa ei koskaan ole tylsää, mutta se on monimutkainen ja usein lumoavan ennalta arvaamaton. Sinulla ei ole mitään menetettävää – ja kun itse kohtaat sen tavalla tai toisella, on varmaankin helpompi käsitellä tuttua kuin tuntematonta vihulaista.

”Täydellisen vangitseva.”

- THE GUARDIAN

Sue Black on anatomian ja oikeusantropologian professori, joka kohtaa kuoleman päivittäin. Hänen työhönsä kuuluu ihmisjäänteiden, etenkin luiden, analysointi niin laboratoriossa, hauta- kuin rikospaikoilla sekä osallistumien sotarikosten, onnettomuuksien ja luonnonkatastrofien tutkintaan.

Muistelmissaan hän kertoo kiehtovasti ja kunnioittavasti työstään vainajien parissa ja valottaa kiinnostavien tapausten kautta, miten moninaisin tavoin kuolema meitä koskettaa. Hän avaa, miten oikeusantropologian kehitys on mahdollistanut aiemmin selvittämättä jääneiden rikosten ratkaisemisen. Sue Black kirjoittaa aiheesta pelottomasti, myötätuntoisesti ja hauskesti ja saa lukijan näkemään elämän vääjäämättömän päätepisteen uudessa valossa.

